

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІМЕННИКОВОЇ СИНОНІМІЇ В МОВОТВОРЧОСТІ ЯРА СЛАВУТИЧА ТА ЛІНИ КОСТЕНКО

Стаття продовжує цикл публікацій авторів із питань ідіостилю українських письменників. На прикладі іменникової синонімії поетичних творів Яра Славутича та Ліни Костенко розкрито багатство образного мовлення майстрів слова.

Ключові слова: синонім, синонімічний ряд, лексико-семантична група, мовотворчість, ідіостиль.

Статья продолжает цикл публикаций авторов по вопросам идиостиля украинских писателей. На примерах синонимии имен существительных из поэтических произведений Яра Славутича и Лины Костенко показано богатство образной речи мастеров слова.

Ключевые слова: синоним, синонимический ряд, лексико-семантическая группа, языковое творчество, идиостиль.

The article continues the cycle of articles of the authors on the problem of investigating the ideostyle of the writers. On the example of the nouns' synonymy in the poetic works of Yar Slavutych and Lina Kostenko the wealth of the picturesque and vivid language style of the experts of a word is revealed.

Keywords: synonym, synonymic set, lexis-semantic group, language creativity, ideostyle.

Творчість Яра Славутича та Ліни Костенко – видатних майстрів поетичного слова – вирізняється як оригінальністю й цікавістю, так і глибиною та неповторністю поезики й стилістики. Яр Славутич писав: «Поезія – мова богів і цього ніколи не зречуся... Простота простотою, але мусить бути простота у складності. Я цього і прагну. Твір повинен мати голову, тулуб, руки, ноги, як жива людина. Усе має бути природним, органічним, себто виростати з природи, з людини, з життя» [9, с. 344]. Ніби вторить йому Ліна Костенко: «Поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі» [3, с. 138].

Поезія Яра Славутича та Ліни Костенко – це постійна боротьба за правду, прагнення знайти себе і розкрити своє «Я» у теперішньому, що живиться минулим і прозорливо поглядає у майбутнє. Обоє письменників постійно хвилює доля українського народу, вони вразливо відчують фальш у людських стосунках, не бояться правди,

яку виборюють у кожному рядку своїх поетичних шедеврів: «Але не бійся прикрого рядка. Прозрінь не бійся, бо вони як ліки. Не бійся правди, хоч яка гірка, не бійся смутків, хоч вони як ріки» [7, с. 240].

Творчість Яра Славутича та Ліни Костенко ріднить не лише тематика й філософська спрямованість поезій, а й те, що організація системи мовлення в деяких рисах близька до традицій неокласиків.

За формою вираження думки, евфонічними засобами, за уміння передати настрій за допомогою слова Яра Славутича порівнюють із славетною плеядою неокласиків. Вдумливі поцінувачі поезії побачили, що у збірці «Оаза» (1960) Яр Славутич зробив відчутний якісний крок уперед, зумівши заперечити себе колишнього, бо кожна творча людина намагається постійно удосконалювати форму поезії, виводити її на вищий щабель. «Яр Славутич вибрав, на перший погляд, найтяжчий з існуючих у поезії шляхів – шлях інтегрального класицизму, що веде до мети через відмову від своєї особовості. Це шлях духовного подвигу, як також і його вчителів, корифеїв українського відродження – Зерова, Филиповича, Рильського, Клена – єдиних поетів нашого сторіччя, що стоять на рівні найвищих вимог сучасності... Славутича можна назвати останнім із трагічно загиблої лебединої зграї, оспіваної в славетному сонеті Драй-Хмари» [11, с. 50].

Відомий літературознавець Н. Зборовська, досліджуючи творчість шістдесятників, зауважувала, що в основі поезій Ліни Костенко – естетика неокласиків, «з їх глибокою повагою до культурної традиції, витонченістю і ясністю поетичної мови... Афористичне, насичене інтелектуально, випрозоване логічною стрункістю думки мовлення Л. Костенко звернене до мистецьких тем і сюжетів, до міфології, історії» [1, с. 78]. Та водночас її поезія, як і поезія Яра Славутича, – актуальна й сучасна, бо відбиває реалії та проблеми нашого суспільства.

Мовотворчість зазначених класиків української літератури (саме класиків, бо доля дарувала їм прижиттєве визнання) користується неабиякою популярністю і в науковому світі. Про поетику Яра Славутича писали Ю. Бойко, С. Долинська, І. Накашидзе, В. Сварог, Л. Селіверстова, Н. Сологуб, П. Сорока, Т. Полякова, Б. Чопик та ін. Так, у праці Н. Сологуб «Мовний портрет Яра Славутича» проаналізовано лексику, новотвори, перифрази, метафоричність висловів Яра Славутича. Значну увагу дослідниця приділила розумінню індивідуального стилю поета, а також загальностилістичним категоріям. Ономастикон в ідіолекті Яра Славутича розглянула Л. Селіверстова.

На підставі різноаспектного вивчення власних назв дослідниця сформувала склад поетонімів, розкрила специфіку їхньої художньо-естетичної реалізації в поетичній мові, зокрема, морфологічні, синтаксичні та семантичні особливості, а також показала ономастичний тезаурус як засіб авторської картини світу.

Не обділено увагою й мовотворчість Ліни Костенко. Різні грані її поетичного таланту у центрі уваги досліджень Г. Губаревої (кольоративи в мовній картині світу поетеси), І. Дишлюк (концепт «природа» як визначальний у філософії Ліни Костенко), Ю. Карпенка та М. Мельник (ономастичний простір, його наповнення та функціонування в поезіях авторки), Т. Коляди, Г. Кошарської, Л. Краснової, Н. Місяць (зовнішні та внутрішні причини, що зумовили появу полонізмів у творах митця), І. Міщук, Н. Піддубної, О. Сизової, Л. Ставицької, Н. Яценко (військова лексика в історичних романах «Берестечко» та «Маруся Чурай») та інших.

Однією з релевантних ознак ідіостилю Яра Славутича та Ліни Костенко є синонімія, що допомагає в розкритті глибини й діалектної єдності контрастивних думок обох поетів, увиразнює та урізноманітнює тексти, підкреслює багатогранність авторського словника.

Попри пильну увагу мовознавців до поетичного світу Яра Славутича та Ліни Костенко синонімія у їхній творчості ще не була об'єктом комплексного вивчення, що й зумовлює актуальність нашої розвідки.

Мета дослідження – на основі компаративного аналізу розглянути особливості функціонування іменникової синонімії в поетичній творчості Яра Славутича та Ліни Костенко – одних із найяскравіших корифеїв української літератури ХХ–ХХІ століть. Для досягнення мети ставимо такі завдання: а) виділити синонімічні ряди іменників, що функціонують у поетичних текстах Яра Славутича та Ліни Костенко; б) згрупувати їх у лексико-семантичні групи; в) з'ясувати стилістичну природу синонімів та виявити їхні функціональні особливості в ідіостилі поетів.

Лексика не хаотичне нагромодження слів, а система взаємопов'язаних лексичних одиниць. «Системність лексичного складу, – на думку Л. А. Лисиченко, – виявляється у всіх її елементах: в організації тематичних лексичних груп, у структурі багатозначного слова, у наявності синонімічних, антонімічних і т. п. зв'язків» [8, с. 8]. Системність іменникових одиниць у мовотворчості Яра Славутича та Ліни Костенко відображає їх зв'язок із поняттями

й проявляється в класифікаційній приналежності до певних лексико-семантичних груп. У сучасному мовознавстві немає точного визначення лексико-семантичної групи. Традиційно вона розглядається як група слів, що тісно пов'язані між собою за змістом.

У мовній картині світу Яра Славутича та Ліни Костенко представлено широкий спектр загальномовних та контекстуальних синонімів-іменників, що утворюють лексико-семантичні групи для позначення:

а) різних частин тіла людини – з домінантами *обличчя, рот, губи, чоло, волосся, груди*;

б) домашніх тварин – з домінантами *кінь, собака*;

в) житла – з домінантою *хата*;

г) внутрішнього стану людини, її переживань – з домінантою *смуток*;

г) явищ природи – з домінантами *дощ, завірюха, вітер, темрява*;

д) назв рослинних масивів – з домінантами *ліс, балка*;

е) просторових понять – з домінантою *небо*;

є) назв предметів та явищ природи, пов'язаних із діяльністю людини – з домінантами *дорога, поле, вогнище*;

ж) кількості людей – з домінантою *юрба*.

Оскільки синонімічні ряди в поезіях Яра Славутича та Ліни Костенко характеризуються багатим лексичним наповненням, широкою значеннєвою інтерпретацією, у статті ми обмежимося аналізом лише синонімічних рядів на позначення явищ природи з домінантами *завірюха, дощ*. Лексеми, що репрезентують ці ряди, свідчать про те, що Яр Славутич та Ліна Костенко – неперевершені майстри слововживання.

Лексичні одиниці синонімічного ряду з домінантою *завірюха* називають природне явище, вияв якого зумовлений більш чи менш сильним зимовим вітром із снігом. Для вираження цього поняття у Яра Славутича функціонують такі синоніми, як *завірюха, хуртовина, заметіль, хуга, завія, сніговія, хурделиця, хуртеча, сніговиця*; у Ліни Костенко – *завірюха, хуртовина, віхола, вихолка, хуга, завія, хуртеча, хвища, кушпела, сніговиця*. Академічний «Словник української мови» тлумачить більшість із слів абсолютно однаково. У художніх текстах кожен із синонімів семантичної групи виступає носієм особливого відтінку в значенні, вирізняється з-поміж інших частотою вживання.

Синонім *завірюха* вказує на те, що сильний нерівномірний різкий вітер, який супроводжується дрібним сухим, сипучим

снігопадом, кружляє в повітрі поривами, носячи цілі хмари снігу. У Яра Славутича: *Бувало, в степу, в завірюху Козацьку славу берегли...* [10, с. 15]; *Щодня під люту завірюху Чимдуж туманиться в очах...* [10, с. 17], у Ліни Костенко: *У снігових завоях завірюхи, де вже од хати тільки острішок, калиною годує омелюхів, отих жовтеньких стомлених пташок* [5, с. 124]; *О Берестечко берестове у завірюхах вороння!* [2, с. 29].

Іменник *хуртовина* вживано на позначення дуже сильного вітру, що несе з собою снігову масу: *...І сам ожив, немов забуялий бір, Якого буря в люту хуртовину Гойдає довго і реве, як звір* [10, с. 82]; *Над білим його простором лише хуртовина пливе* [6, с. 24]; *Циферблат годинника на розі хуртовини снігом замели...* [6, с. 85].

У мовному відношенні образ *хуртовини* в Ліни Костенко більш ускладнено порівняно з іншими синонімами ряду. *Хуртовина* в поетеси не лише стихійне явище природи. *Хуртовина* «танцює», «кружляє», «стогне», «пливе», тому інколи важко сказати, яка ж ця *хуртовина* – реальна чи персоніфікована: *Земля вже у травах, берези у брості. І раптом – стогне, мете хуртовина...* [6, с. 127]. *Хуртовина* сприймається авторкою як темний елемент пейзажу, що виражено епітетами «хижа», «п'яна», «страшна»: *Кружляє, кружляє, кружляє ота страшна хуртовина! Танцює хижа і п'яна, льодистими сережками трясе* [5, с. 35].

Синонім *заметіль* має дещо конкретніші семантичні межі – це більш-менш рівномірний зимовий вітер, що несе з собою дрібний, сипучий, сухий сніг в одному напрямку. У Яра Славутича: *Лише від моря уночі Метуть сліпучі заметілі...* [10, с. 14]; *Знялась раптово дика заметіль, І закрутився вихор над горою* [10, с. 116]. Експресивну насиченість вислову, образну виразність його забезпечують епітети, що використовує автор до іменника *заметіль* – «сліпуча», «дика». У Ліни Костенко вживання цього синоніма в поетичних текстах не зафіксовано.

На позначення густого лапатоного снігу, який легко несеться в повітрі силою вітру, кружляє, спадаючи на землю, Ліна Костенко використовує синонім *віхола*: *І дощ, і сніг, і віхола, і вітер* [3, с. 21]; *Баба Віхола, сива Віхола на метільній метлі приїхала* [6, с. 179]. У другому прикладі застосовано прийом персоніфікації, тобто *віхола* виступає олюднено, як бабуся, що сіє борошно на порожню землю.

Іменник *вихолка* найчастіше поетеса використовує, щоб показати слабкість зимового вітру, який несе з собою дрібний,

сипучий сніг: *І вихолка ніяк не перестане, як привиди, у пільму одбігать...* [5, с. 128]; *Поривчий вітер вихолку несе* [5, с. 113]. У словнику Яра Славутича слів *віхола* і *вихолка* не виявлено.

На позначення сильного поривчастого вітру, який супроводжується снігопадом, Яр Славутич та Ліна Костенко використовують іменник *хуга*. Його найчастіше вживано для зображення сильного сніговію на відкритих просторах, полі або степу: *А вже цвяхами колеться стерня, і кружить хуга біле перевесло* [3, с. 334]; *Шмагає Північ батогами хуги – Свою полярну виливає луть...* [10, с. 78]. У двох прикладах Яр Славутич уводить іменник *хуга* до порівняння, що виконує емоційно-оцінну роль: *А зграї крутять, наче хуга, Немов шаліє дужий бриз* [10, с. 18]; *...І, наче хуга, остюковий порох Вкриває зерна золотистий ворох* [10, с. 49].

У досліджуваних творах семантичним відповідником до попередніх іменників є слово *завія*, вживане на позначення довготривалого сильного вітру зі снігом, на що вказує контекст: *Стогне завія до рання, зламавши об ліс крило...* [6, с. 166]. Наведений приклад показує, що Ліна Костенко сприймає *завію* як живий образ, який не лише «стогне», а й має крила, що відтворюють динаміку руху стихії. У Яра Славутича: *Знялася раптом снігова завія...* [10, с. 110].

Синонім *сніговія* у поетичному мовленні Яра Славутича означає сильний вітер із снігом: *Я часто бачу: грає сніговія, Міцні морози – дуб аж посивів* [10, с. 95].

Смисловий зміст лексеми *хуртеча* дещо ширший за значення домінанти ряду *хуртовина*. Вона вказує на різкий холодний вітер, що несе з собою дрібний сніг: *Під самим краєм Гурівського лісу... Що для зимівника творив завісу В хуртечу й спеку, поряд комішів* [9, с. 88]; *І з вікон більмуватих Метає віхольні рої хуртеч...* [9, с. 114]. У Ліни Костенко: *Січе хуртеча, гостра, ніби шклиста* [5, с. 120]; *Там крижаної піфії триніг куриться димом білої хуртечі* [3, с. 104]. Емоційний ореол створюють епітет «гостра» та порівняння «ніби шклиста» (у першому прикладі), метафора «дим хуртечі», що посилена дієсловом руху «куриться» (у другому прикладі).

Синонім *хурделиця* виявлено нами лише один раз у баладі Яра Славутича «Боровики»: *Мати змарніла від болів і ран, Через морози, хурделицю й лід...* [9, с. 46]. Автор вживає його як семантичний відповідник до *хуртовина*, *завія*, для стилізації авторської розповіді.

Семантико-стильовим синонімом цього ряду є лексема *хвища*, що закріпилася в розмовному стилі. У романі «Маруся Чурай» Ліни Костенко цей іменник виступає на позначення холодного великого снігу з вітром, іншими словами – снігової бурі: *Степи і ніч. І хвища над степами* [5, с. 120].

Для посилення емоційно-експресивного ефекту Ліна Костенко використовує в одному фрагменті два синоніми одного ряду – *хуртовина* і *хвища*: *Простягнеш руку – і не видно пальців, так хуртовина крутить у степу. Шугає вітер, сатаніє хвища* [5, с. 121]. Якщо *хуртовина* просто «крутить» у степу, то *хвища* «сатаніє». Названі дієслова поглиблюють негативну емоційну гаму в аналізованому контексті.

Для створення емоційно-експресивного малюнка автори використовують розмовне слово *сніговиця*, зокрема Яр Славутич: *Від того холоду прокинувся Гриць І здивувався від літніх сніговиць* [9, с. 116], Ліна Костенко: *Осявають лице, шарудять у нас під ногами і пропалюють в полі сніговицею витканий плес* [4, с. 35]. Метафоризований образ *сніговиці* означено словосполученням «витканий плес», яке в загальній організації невеличкого уривка слугує важливим моментом для художнього відтворення дійсності.

Досить часто межі іменникових синонімічних рядів Ліна Костенко збільшує за рахунок лексичних елементів із територіальних діалектів, які поетеса залучає для увиразнення стилю й компонентів фразового оточення. Так, на позначення сніжної бурі, крім синонімів літературної мови *завірюха*, *хуртовина*, *хуга* та ін., Ліна Костенко вводить діалектні слова *кушпела* та *замети*, які допомагають відтворити стиль і колорит розповіді персонажа: *Здіймало військо сніжну кушпелу* [5, с. 123]; *То винесе в Полтаву, то по селах (як не замети, звісно, й не дощі)* [5, с. 115].

Ознаку природної стихії в Ліни Костенко передає образне словосполучення *біла симфонія снігу*: *Ніч підняла завісу – ...біла симфонія снігу пливла над щоглами лісу* [3, с. 126]. Поетеса шукає гармонійної співзвучності між явищами природи та різними іпостасями буття. Така згармонізованість досягається завдяки емоційним музичним образам. У вірші «Біла симфонія снігу», уривок з якого наведено вище, поетеса об'єднала стихійне явище (*завія*, що змальована через перифраз *біла симфонія снігу*), людське почуття («кохання фатальне, майже з драми Ростана» [3, с. 126]) та музику (симфонія).

Для позначення атмосферних опадів, що випадають із хмар у вигляді краплин води, Яр Славутич та Ліна Костенко використовують

синонімічний ряд з домінантою дощ: *Дощі випадають нечасто – поникла трава, поникла...* [6, с. 44]; *Дощі періщать. Вікно відчинене* [6, с. 225]; *О як рілля між нами парувала Після дощу, якого окрилив Раптовий грім!* [10, с. 158]; *Та Суд Верховний з-над оттавських площ Послав на Захід життєдайний дощ* [10, с. 171].

На основі зорового й дотикового сприйняття творить Ліна Костенко опрідметнений образ дощу: *Натягне дощ свої осінні струни, торкне ті струни пальчиком верба* [3, с. 325].

Своєрідним знаком століття екологічних катастроф виступає дощ у такому прикладі: *Плаче кислотними дощами* [3, с. 548]. Екологічний стан планети, особливо після аварії на ЧАЕС, дуже хвилює поетесу. Образ «кислотного дощу» символізує загибель усього живого, тому Ліна Костенко просить тих, хто вбиває природу: *Віддайте мені дощ. Віддайте мені тишу* [3, с. 537].

У лексемі дощик Ліна Костенко вкладає не лише зменшено-пестливий відтінок, а й емоційно-експресивне забарвлення: *Хто пам'ять змив як дощик акварельку?* [3, с. 260]. Найчастіше зазначений синонім використано з дієсловом *моросити*, що вказує на дрібний дощ: *І дощик моросить* [3, с. 338]; *А тихий дощик в полі моросив* [2, с. 20].

Образ дощу Ліна Костенко творить за допомогою синонімів *злива, хляпа, проливень, гроза, сльота, мокряччя, моква, мряка, мжичка*. У Яра Славутича синонімами до слова дощ виступають *злива та гроза*.

Іменник *злива* використано поетами на позначення дуже великого дощу: *А злива лє* [3, с. 449]; *Громи гриміли. Злива не виухала!* [3, с. 449]; *Чи зможу на поєми полотно Перенести твої безмежні ниви, Твої раптові промовисті зливи?* [10, с. 48]; *Ясним прибоєм біла звідусіль, Неначе золото, дзвенюча злива...* [10, с. 59];

Важливим елементом досліджуваного синонімічного ряду є іменник *гроза*, який вказує на дощ із громом і блискавкою, що переважно супроводжується великим вітром: *Тишиною гроза починалася...* [6, с. 13]; *А коли втомився вітер, уляглося море внизу, взяв художник свою палітру і почав писати грозу* [6, с. 18]; *О щастя дозріле ярких блискавиць, Ти слово моє напуваєш грозою!* [10, с. 39]; *Коли в грозу поранена сосна, Вона живицею вкриває рану...* [9, с. 69].

У поетичних текстах Ліни Костенко широко вживаним є образ *грози* в значенні животворящої сили, яка відроджує природу: *І увібрана ґрунтом гроза проростає барвінком хрещатим. І у білім цвіту опалім, що зронили в грозу вишні, я стою і дивлюся*

в далі з-під своєї легкої руки... [6, с. 83]; *Іде гроза* дзвінка і кучерява садам зомлілі руки цілувать [3, с. 275].

Із художньо-естетичною метою звертається Ліна Костенко до діалектних слів *хляпа* та *моква* в таких контекстах: *Весна предивна. Як не сніг, то хляпа* [3, с. 517]; *Все лають Хмеля, лають Хмеля – за москалів, за татарву. За цю мокву непроторенну* [2, с. 22].

Рідко вживаний іменник *проливень* виступає на позначення проливного дощу, зливи: *А на подвір'ї проливень, потопа* [2, с. 65].

Іменник *сльота*, залежно від того, як виявлено це явище природи, снігом чи дощем, може належати до двох синонімічних рядів із словами-показниками *дощ* і *завірюха*. Ліна Костенко використовує його лише на позначення хмарної, сирієї погоди з дощем, оскільки події відбуваються в безсонну осінню ніч: *На все є час – на самоту і вірші в безсонну ніч осінньої сльоти, на гіркоту безмірних перебільшень і справедливу жорстокість прямоти* [6, с. 70].

Дощову осінню погоду Ліна Костенко називає просто *мокряччя*, без експресії та додаткових уточнень: *Мокряччя. Осінь. Млисте мрево. Під лісом скирта – як промоклий лан* [6, с. 246].

Про густий дрібний дощ, краплини якого немов перебувають у завислому стані, поетеса говорить *мряка*: *Поля одсиріли від мряк* [2, с. 19].

Лексема *мжичка* позначає дрібний, густий дощ. Цей синонім Ліна Костенко використовує кілька разів і завжди в поєднанні з іншими членами синонімічного ряду: *З кошлатих кущів солов'ята зиркали, як по землі і щедро і видавцем, то зливи ходили, високі, як циркулі, то мжичка мала метушилася видрібцем* [6, с. 180]; *Після дощів руйнуються кряжі, осіння мжичка поле бездорожить* [6, с. 93]. Використання в одному контексті (див. перше речення) двох синонімів утворює паралелізм, оскільки ці явища природи протиставляються одне одному силою свого вияву: якщо *зливи* високі, то *мжичка* мала.

Задля створення експресивного ефекту Ліна Костенко використовує висхідну градацію синонімічних одиниць: *«І раптом дощ. І злива. І гроза»* [2, с. 8].

Аналіз іменників-синонімів переконує в тому, що Яр Славутич та Ліна Костенко сповна використовують у своїй поетичній практиці багату іменникову синоніміку народної мови, яка дібрана вміло і всебічно характеризує персонажів, їхні психо-фізичні стани, різні обставини життя. Усі іменникові синоніми позначені індивідуальними семантико-стилістичними відтінками. Джерело

іменникових синонімів – переважно народнорозмовна мова, почасти фольклорно-пісенна. Використовуються діалектизми, запозичення з інших мов, переосмислення семантики слів тощо.

Отже, Яр Славутич та Ліна Костенко, орієнтуючись на традиції попередників, чітко розрізняють семантичні нюанси іменників, уповні користуються закладеними в них емоційно-експресивними, художньо-зображувальними можливостями. У доборі синонімів немає штучності, ненатуральності.

Синонімічне багатство мовотворчості Яра Славутича та Ліни Костенко потребує подальшого системного вивчення.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. **Зборовська Н.** Шістдесятники / Н. Зборовська // Слово і час. – 1999. – № 1. – С. 74–80.
2. **Костенко Л. В.** Берестечко: історичний роман / Л. В. Костенко. – К.: Український письменник, 1999. – 157 с.
3. **Костенко Л. В.** Вибране / Л. В. Костенко. – К.: Дніпро, 1989. – 559 с.
4. **Костенко Л. В.** Вітрила / Л. В. Костенко. – К.: Рад. письменник, 1958. – 95 с.
5. **Костенко Л. В.** Маруся Чурай: історичний роман у віршах / Л. В. Костенко. – К.: Дніпро, 1982. – 135 с.
6. **Костенко Л. В.** Поезії / Л. В. Костенко. – Baltimore-Paris-Toronto: Українське видавництво «СМОЛОСКИП» ім. В. Симоненка, 1969. – 357 с.
7. **Костенко Л.** Триста поезій: вибрані вірші / Л. Костенко. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2012. – 416 с.
8. **Лисиченко Л. А.** Лексико-семантична система української мови / Л. А. Лисиченко. – Х.: Вид-во Харківського нац. пед. ун-ту, 2006. – 150 с.
9. **Славутич Яр.** Живі смолоскипи / Яр Славутич. – Едмонтон, 1983. – 127 с.
10. **Славутич Яр.** Твори: у 5 т. / Яр Славутич. – К.: Дніпро; Едмонтон, 1998. – Т. 2: Поеми, переклади, нариси, життєпис. – 1998. – 331 с.
11. **Творчість Яра Славутича: статті й рецензії** / [упоряд. В. Жила]. – Едмонтон: Видання ювілейного комітету при НТШ, 1978. – 432 с.

Надійшла до редколегії 18.11.2013